

1. משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים א' א'-ג'

(א) מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר (שמות כג כה) "ועבדתם את ה' אלהיכם". מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר (דברים יא ג) "ולעבדו בכל לבבכם" אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה. ואין מנין התפלות מן התורה. ואין משנה התפלה הזאת מן התורה. ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה:

(ב) ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא אלא חיוב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו:

(ג) אם היה רגיל מרבה בתחנה ובקשה ואם היה ערל שפתיים מדבר כפי יכלתו ובכל עת שירצה. וכן מנין התפלות כל אחד כפי יכלתו. יש מתפלל פעם אחת ביום. ויש מתפללין פעמים הרבה. והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד ממשה רבנו ועד עזרא:

2. רבינו יונה על פרקי אבות א' ב' ד'

(ד) ועל העבודה. כי הקב"ה בחר בישראל מכל האומות וארץ ישראל מכל הארצות ובחר ירושלים מכל ארץ ישראל ובחר מירושלם ציון כמו שנאמר (תהלים קל"ב י"ג) כי בחר ה' בציון אוה למושב לו. ובחר מכל בבית הבחירה בשביל העבודה שכתוב בה רצון שנא' (ויקרא א' ג) לרצונו לפני ה'. הנה לך כי מפני העבודה נברא כל העולם כלו. אז בחטאינו חרב מקדש ובטלה העבודה. והתפלה אלינו עכשיו במקומה כמו שאחז"ל ולעבדו בכל לבבכם אי זה היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה וזהו שאומר (תהלים נ"א י"ז) ה' שפתי תפתח שדוד המלך אמרו לפסוק זה על חטאת בת שבע שהיה במזיד ואין מביאין קרבן על הזדונות. ועל זה אמר כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה שאני הייתי יכול להביא קרבן לכפר לי הייתי מביא עכשיו שאיני יכול ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך ותקבל התפלה במקום קרבן ותכפר לי על חטאתי. גם אנחנו שאין לנו קרבן שיכפר לנו לא זדונות ולא שגגות ה' שפתי תפתח ותקבל תפלתנו במקום הקרבנות:

3. משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים ב' ג'

(ג) וכל הלאוין האלו בענין אחד הן והוא שלא יפנה אחר עבודת כוכבים וכל הנפנה אחריה בדרך שהוא עושה בו מעשה הרי זה לוקה. ולא עבודת כוכבים בלבד הוא שאסור להפנות אחריה במחשבה אלא כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקר עקר מעקרי התורה מזהרין אנו שלא להעלותה על לבנו ולא נסיח דעתנו לךך ונחשב ונמשך אחר הרהורי הלב. מפני שדעתו של אדם קצרה ולא כל הדעות יכולין להשיג האמת על בריו. ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצא מחריב את העולם לפי קצר דעתו. כיצד. פעמים יתור אחר עבודת כוכבים ופעמים יחשב ביחוד הבורא שמה הוא שמה אינו. מה למעלה ומה למטה מה לפניו ומה לאחור. ופעמים בנבואה שמה היא אמת שמה היא אינה. ופעמים בתורה שמה היא מן השמים שמה אינה. ואינו יודע המדות שידיו בהן עד שידע האמת על בריו ונמצא יוצא לידי מינות. ועל ענין זה הזהירה תורה ונאמר בה (במדבר טו לט) "ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים". כלומר לא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וידמה שמחשבתו משגת האמת. כך אמרו חכמים (גמרא ברכות יב ב) "אחרי לבבכם זו מינות" ואחרי עיניכם זו זנות. ולא זה אף על פי שהוא גורם לאדם לטרדו מן העולם הבא אין בו מלקות:

4. מורה נבוכים, חלק א' ל"ט

(א) 'לב' - שם משתתף. הוא שם האבר אשר בו התחלת חיי כל בעל לב "ויתקעם בלב אבשלום".

(ב) וכאשר היה זה האבר באמצע הגוף הושאל לאמצע כל דבר "עד לב השמים" "בלבת אש":
(ג) והוא שם מחשבה גם כן "לא לבי הלך?" - רוצה לומר הייתי נמצא במחשבתי כשארע כך וכך; ומזה הענין - "ולא תתורו אחרי לבבכם" - רוצה לומר רדיפת מחשבותיכם; "אשר לבבו פונה היום" - מחשבתו סרה.

(ד) והוא שם העצה "כל שארית ישראל לב אחד להמליך את דויד" - כלומר על עצה אחת; וכן אמרו "ואוילים בחסר לב ימותו" - כלומר בחסרון עצה; וכן אמרו "לא יחרף לבבי מימי" - ענינו לא תטה עצתי מזה הענין - כי ראש הדברים "בצדקתי החזקתי ולא ארפה". [ומענין יחרף אצלי - אמרו "שפחה נחרפת לאיש" - דומה לערבי 'מונחרפת' - רוצים בה נוטה מקנין העבדות לקנין האישות]:

(ה) והוא - שם הרצון "ונתתי לכם רועים כלבי" "היש את לבבך ישר כאשר לבבי?" [עם לבבך - כלומר רצונך ביושר כרצוני. וכבר הושאל לאלוק לפי זה הענין "כאשר בלבבי ובנפשי יעשה" - ענינו יעשה כפי רצוני; "והיו עיני ולבי שם כל הימים" - השגחתי ורצוני:

(ו) והוא שם השכל "ואיש נבוב ילבב" - כלומר ישכיל; וכן "לב חכם לימינו" - שכלו בענינים השלמים - וזה הרבה. ולפי זה הענין הושאל לאלוק בכל מקום - רצוני לומר שהוא מורה על השכל -; אלא הזר שהוא מורה על הרצון - כל מקום כפי ענינו. וכן "והשבות אל לבבך" "ולא ישיב אל לבו" וכל מה שדומה לו - כולו בחינת שכל כמו שאמר "ולא נתן ה' לכם לב לדעת" כמו אתה הראית לדעת":

(ז) אמנם מאמר "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך" פירושו אצלי בכל כוחות לבך - כלומר כוחות הגוף כולם - כי התחלת הכל - מן הלב; והענין שתשים תכלית פעולותיך כולם - השגתו כמו שבארנו בפרוש ה'משנה' וב"משנה תורה

5. מורה נבוכים, חלק ג' נ"א:ה'

ונשוב אל כענין הפרק והוא - להזהיר שישים האדם מחשבתו באלוק לבדו אחר שהגיע על ידיעתו (כמו שבארנו) וזאת היא העבודה המיוחדת במשיגי האמיתות וכל אשר יוסיפו לחשוב בו ולעמוד אצלו - תוסיף עבודתם. אבל מי שיחשוב באלוק וירבה לזכרו מבלי חכמה אבל הוא נמשך אחר קצת דמיון לבד או נמשך אחר אמונה שמסרה לו זולתו הוא אצלי עם היותו חוץ לבית ורחוק ממנו בלתי זוכר האלוק באמת ולא חושב בו - כי הדבר ההוא אשר בדמיונו ואשר יזכור בפיו אינו נאווה לנמצא כלל אבל הוא דבר בדוי שבדהו דמיונו - כמו שבארנו בדברינו על התארים. ואמנם ראוי להתחיל בזה המין מן העבודה - אחר הציוור השכלי; והיה כאשר תשיג האלוק ומעשיו כפי מה שישכלהו השכל אחר כן תתחיל להמסר אליו ותשתדל להתקרב לו ותחזק הדיבוק אשר ביניך ובינו והוא - השכל - אמר "אתה הראת לדעת כי ה' וגו'" ואמר "וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'" ואמר "דעו כי ה' הוא אלוקים". והנה בארה ה'תורה' כי זאת העבודה האחרונה אשר העירונו עליה בזה הפרק לא תהיה אלא אחר ההשגה - אמר "לאהבה את ה' אלוקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" - והנה בארנו פעמים רבות כי האהבה היא כפי ההשגה ואחר ה'אהבה' תהיה העבודה ההיא אשר כבר העירונו 'ז'ל' עליה ואמרו "זו עבודה שבלב" והיא אצלי - שישים האדם כל מחשבתו במושכל הראשון ולהתבודד בזה כפי היכולת. ולזה תמצא דוד ע"ה שצוה שלמה בנו והזהירו מאד בשני הענינים האלה - רצוני לומר להסתכל בהשגתו ולהשתדל בעבודתו אחר ההשגה - אמר "ואתה שלמה בני דע את אלוקי אביך ועבדהו וגו' אם תדרשנו - ימצא לך וגו'" - והאזהרה לעולם היא על ההשגות השכליות לא על הדמיונות - כי המחשבה בדמיונות לא תיקרא 'דעה' ואמנם תקרא 'העולה על רוחכם'. הנה התבאר כי הכונה אחר ההשגה היא - להמסר אליו ולהשים המחשבה השכלית בחישקו תמיד - וזה ישלם על הרוב בבדידות ובהתפרדות. ומפני זה ירבה כל חסיד להפרד ולהתבודד ולא יתחבר עם אדם רק לצורך הכרחי: